Gh. Chivu

FRAGMENTE ROMÂNEȘTI SCRISE CU LITERE LATINE ÎN *SPECULUM ORDINIS* (1642)

1. În toamna anului 1642, în condițiile unei evoluții constant pozitive a culturii materiale și spirituale din Moldova, în timpul domniei lui Vasile Lupu (se remarcă acum o dezvoltare fără precedent a scrisului literar, se refac și se construiesc centre religioase importante, în cadrul cărora sunt înființate școli și tipografii, se intensifică relațiile cu ortodoxiile vecine), sunt organizate două sinoade importante. Primul, desfășurat la Iași, între 15 septembrie și 27 octombrie, convocat pentru a discuta și a valida *Mărturisirea de credință,* redactată de Petru Movilă[1], dovedește prestigiul de care se bucura ortodoxia moldovenească și valoarea cărturarilor săi. Cel de al doilea, mai puțin cunoscut, s-a întrunit, după acordul dat de domnul Moldovei, la Cotnari, în 16 noiembrie 1642[2], în încercarea de a consolida viața bisericească din comunitățile catolice locale. Convocat la inițiativa lui Bartolomeo Bassetti, numit vicar general pentru Moldova, Sinodul de la Cotnari argumentează deopotrivă interesul Congregației De Propaganda Fide pentru spațiul românesc și deschiderea lui Vasile Lupu față de problemele catolicilor moldoveni.

Urmare a hotărârilor Sinodului de la Iași, patriarhia de la Constantinopol a aprobat textul *Mărturisirii de credință ortodoxă* și apoi a decis tipărirea lucrării. La încheierea Sinodului de la Cotnari, s-a redactat un manuscris intitulat *Speculum Ordinis*, prin care preoți din 17 comunități catolice decideau, sub coordonarea reprezentanților Congregației, nu doar remedierea deficiențelor de organizare și de funcționare a vieții religioase locale, ci și introducerea ritualului roman în uzul bisericilor catolice din provincie. Textul, redactat de Bartolomeo Bassetti și de Paulus Bellinus, finalizat la Iași, în 24 noiembrie 1642[3], și aprobat, în numele

[1] Pentru evocarea Sinodului de la Iași, cu sublinierea importanței și a semnificațiilor acestuia, a se vedea grupajul *Sinodul de la Iași (1642–2002)*, în „Teologia și viața", s.n., XXII, 2002, nr. 9–12, p. 24–69.

[2] Vezi pentru detalii Pr. Fabian Doboș, *Sinodul de la Cotnari – 6 noiembrie 1642,* în „Dialog teologic", V, 2003, nr. 11, p. 109–116 și, recent, Antal Molnár, *Catholic confesinolization in Early Modern Moldavia. The Synod of Cotnari and the* ***Speculum Ordinis*** *of Bartolomeo Bassetti OFMConv. (1642),* Libreria Editrice Vaticana, <2025>, p. 105–176.

[3] Deși textul aprobat la Iași, în 24 noiembrie 1642, trebuia să reprezinte forma definitivă, pregătită pentru tipar a deciziilor adoptate în Sinodul de la Cotnari, din *Speculum Ordinis* lipsesc mai multe pasaje din coloanele corespunzătoare traducerilor românești, dar și (mai rar) din coloanele destinate traducerilor germane și chiar (accidental) din cele consacrate traducerilor maghiare. Mai mult, pentru câteva dintre capitolele aflate în partea finală a manuscrisului sunt consemnate doar titlurile (cu trimitere la Ritualul Roman). A se vedea Antal Molnár, *vol. cit.,* p. 383–386.

LR, LXXV, nr. 2–3, p. 221–232, Bucureşti, 2026

DOI: 10.59277/LR.2026.2-3.03

preoților prezenți la Sinod[4], de Bartolomeo Bassetti, de Emanuel Remundus de Mediolano și de Simon Apollonius, a fost trimis, spre validare și apoi spre dorită tipărire, la Roma. Oficialitățile romane nu au răspuns însă formal solicitărilor cuprinse în *Speculum Ordinis* (sau nu a fost identificat încă acest răspuns), iar urma manuscrisului s-a pierdut.

2. O ediție recentă, publicată de Antal Molnár[5] pe baza unei copii fotografice descoperite în 2021[6], permite, la aproape patru secole de la încheierea Sinodului de la Cotnari, contactul direct cu textul intitulat *Speculum Ordinis.* Pot fi astfel corectate unele date, perpetuate eronat în bibliografia de specialitate (precum ziua desfășurării Sinodului: 16, nu 6 noiembrie, respectiv conținutul fragmentelor românești din cuprinsul textului adoptat în 1642: întrebările, respectiv răspunsurile la botez și *Crezul*, fără ca acestora să le stea alături „versiunea românească [...] a rugăciunii *Tatăl Nostru* [...] și a unor formule de binecuvântare folosite în Moldova”[7]). Sunt totodată puse la dispoziția cercetătorilor, prin transcrierea integrală a textului adoptat de Sinod și prin imaginile fotografice ale manuscrisului, informații importante deopotrivă pentru istoria catolicismului și pentru istoria scrisului literar din spațiul nostru cultural.

În această ultimă perspectivă, a istoriei vechiului nostru scris literar, ne oprim în paginile următoare asupra fragmentelor românești cuprinse în primul capitol, *De baptismo,* din *Speculum Ordinis*, considerând că ele constituie a doua dovadă, destul de consistentă, de utilizare a literelor latinești în scrisul moldovenesc. (Prima fusese reprezentată de varianta *Rugăciunii domnești*, scrisă de Luca Stroici, în 1593, pentru Stanisław Sarnicki[8].)

Sunt consemnate în capitolul *De baptismo* (pe paginile 14, 15, 19, 20 și 21 ale manuscrisului)[9], ca parte a unui text de bază redactat în limba latină, traducerile maghiară, germană și românească, scrise pe coloane paralele, ale întrebărilor, respectiv ale răspunsurilor formulate, potrivit ritualului roman, în cadrul slujbei de botez. După primele întrebări și răspunsuri, urmează, potrivit tipicului catolic, *Crezul*, rostit de preot și de părinții copilului ce va fi botezat.

---

[4] Potrivit listei participanților la Sinodul de la Cotnari, consemnată pe ultimele pagini din *Speculum Ordinis* (vezi Antal Molnár, *vol. cit.,* p. 420–421), acești preoți slujeau în biserici catolice active în localități importante, precum Iași, Suceava, Bacău, Neamț, Galați, Huși, Bârlad, sau în sate, precum Baia, Cotnari, Fărăoani, Săbăoani, Solonț, Trotuș.

[5] Antal Molnár, *vol. cit.,* p. 337–423.

[6] Datele privitoare la copia fotografică executată în 1989 (vezi Antal Molnár, *vol. cit.,* p. 9) ar putea oferi indicii utile pentru identificarea arhivei în care se păstrează originalul manscrisului intitulat *Speculum Ordinis*.

[7] Cf. Pr. Fabian Doboș, *art. cit.,* p. 113–114.

[8] *Tatăl Nostru* transcris de Luca Stroici a fost studiat și editat pentru prima dată de Bogdan Petriceicu Hasdeu. Vezi acest studiu în B. P. Hasdeu, *Studii de lingvistică și filologie,* I, ediție de Grigore Brâncuș, Editura Minerva, București, 1988, p. 34–48. Pentru ediția filologică a textului, vezi *Crestomația limbii române vechi,* volumul I *(1521–1639)*, ediția a II-a, revizuită și adăugită de Liliana Agache, Alexandru Mareș, Cristinel Sava, Maria Stanciu-Istrate și Emanuela Timotin, coordonator Alexandru Mareș, Editura Academiei Române, București, 2016, p. 156–157.

[9] Vezi Antal Molnár, *vol.. cit.,* p. 349–354.

Iată partea din manuscris în care se regăsesc fragmentele românești scrise cu litere latine în *Speculum Ordinis* (1642)[10].

Ordo baptismi parvulorum

S. Quis vocaris?	Ki neved?	Cum te tyam?
P. Joannes vel Catharina.	Janos vagy Katalin.	Jonachi ßau Catarina.
S. N. Quid petis ab ecclesia Dei?	N. Mit kérß az Isten anya ßent egyhazatul?	Cye cyeri de la Beserika luj Domnyedzew?
P. Fidem.	Hitet.	Ledzye.
S. Fides quid tibi praestat?	Mit hoz teneked az hit?	Czye-ç de ledzye?
P. Vitam aeternam.	Örök életet.	Wiaça wećnike.
S. Si igitur vis ad vitam ingredi, serva mandata: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et ex tota mente tua, et proximum tuum sicut teipsum.	Ha annak okajert az eletre akarz be menni, tartsd megh az paran cholatokat. Szeressed az te Uradat Istenedet az te tellyes ßiuedböl es az te tellyes lel kedból es az te tellyes elmédból, es az te fele baratodat mint tenen magadat.	De wej se intrj la wiace, se ciy inuehceturile: Se jubessti Domnul Domnyedzeul tew din toate inima ta, ssi din totu sufletul teu, ssi din totu rostul tew, schi aproapele tew, ka prę[11] tine szingur.[12]

[.....]

Postea interrogat patrinum et matrinam:

S. Estne infans baptisatus?	Megh keresz teltette ez gyermek?	Ist das Kindlein getaufft?	Jeßte ajeßt cupel botezat?
R. Non.	Nem.	Nein.	Nu je.

[10] Pentru a pune în evidență sistemul ortografic utilizat în scrierea fragmentele românești din *Speculum Ordinis*, pasajele reproduse mai jos respectă forma existentă în manuscris, publicată în Antal Molnár, *vol. cit*., p. 351–354. În această formă, am operat (doar în coloana românească) unele modificări, considerate necesare, și am corectat o eroare de copist.

[11] În manuscris: *pro.*

[12] Coloana românească, omisă inițial pe p. 14 din *Speculum Ordinis*, a fost copiată pe pagina următoare a manuscrisului. Vezi planșele I și II.

Deinde alloquitur baptisandum nominatim, dicens:

S. Quis vocaris?	Ki neued?	Wie heist du?	Cum te tyam?
R. Joannes vel Catharina.	Janos auagy a Katalin.	Joannes oder Catarina.	Jonachi ßau Catarina.
S. N. Abrenuncias Sathanae?	Ellent mon daszße az ördögnek?	Widersagest du dem Teuffel?	Lépedzi-te de Satána?
R. Abrenuncio.	Ellent mondok.	Ich widersag.	Leapedu.
S. Et omnibus operibus ejus?	Es minden cselekedetinek?	Und allen seinen Wercken?	Si de toate lucrarile luy?
R. Abrenuncio.	Ellent mondok.	Ich widersag.	Leapedu.
S. Et omnibus pompis ejus?	Es minden pompainak?	Und aller seiner Hoffart?	Si de toate mindrecilye luj?
R. R. Abrenuncio.	Ellent mondok.	Ich vidersagh.	Leapedu.

[.....]

Subinde pollicem et inuncta loca abstergit bombacio vel re simili, et inter rogat expresso nomine baptisandum, patrino respondente:

S. N. Credis in Deum Patrem omnipotentem, creatorem coeli et terrae?	Hißß e az min denhato Atya Istenben, menynek es földnek teremtöjeben?	Glaubstu in Gott dem Vatter Allmechtigen, Schöpffer Himmels und der Erden?	Kredź in Domnedzew, Tatul de toate puternik, <făcătoriul> cieriuluj si á pamentuluj?
R. Credo.	Hißek.	Ich glaub.	Kredzu.
S. N. Credis in Jesum Christum, Filium ejus unicum, Dominum nostrum natum et passum?	Hißß e Jesus Christusban, ő egy fiaban, mi Urunkban, ki ez vilagra ßületet, ésként halált ßenuedet?	Glaubstu in Jesum Christum, seinen einigen Sohn, unsern Herrn, der gebornist und gelitten hat?	Kredź in Jsus Christos, fiul Luj szingur, domnul nostru, neszcut si pęcit?

R. Credo.	Hißek.	Ich glaub.	Credzw.
S. N. Credis in Spiritum Sanctum, Sanctam Ecclesiam Catholicam, sanctorum communionem, remissionem peccatorum, carnis resurrectionem, vitam aternam?	Hißß e Szent Lelekben, közönseges kereztyen Anya ßent egy hazat, ßenteknek egygyességét, bünöknek bocsanat-tyat, testnek fel tamadasat es az örök életet?	Glaubstu in den Heiligen Geist, die allgemeine Christliche Kirchen, Gemeinschafft der Heiligen, Vergebung der Sünden, Auffers-tehung des Fleisches, ein evvigs Leben? Ich glaubs.	Kredź in Duhul Szuint, szuinta Beszerikę katoliczaske, adunare szuincilor, jertare pecatelor, inuiere trupurilor, viaça većnike?
R. Credo.	Hißek.		Kredzu.

Subinde, expresso nomine baptizandi, sacerdos dicit:

S. N. Vis baptizari?	Akarz e megh kereztelkedni?	Wiltu getaufft werden?	Wey ßi te botez?
R. Volo.	Akarok.	Ja, ich wil.	Voy.

3. Lectura acestor fragmente pune în evidență apartenența (de altfel așteptată) a formei lor lingvistice la varianta moldovenească a vechii noastre limbi literare.

Avem în vedere numeroasele prezențe ale africatei *dz* (*kredzu, Domnyedzeul, lépedzi*; cf. *botezat*, care reflectă, credem, o eroare de transcriere), forma substantivală *tatul*, utilizarea constantă a verbului *a voi* cu valoare predicativă (*voy, wej, wey*) și chiar folosirea (cu valoare generică) a numelor proprii *Jonachi* și *Catarina*, corespondente specifice textelor catolice românești, scrise în zona de nord a Moldovei, pentru *Jo(h)annes*, respectiv *Catharina*. Nu este exclus de asemenea ca sintagma *Wey ßi te botez?* („Vei și te botez?") să reprezinte o atestare timpurie a utilizării lui *și* ca morfem al conjunctivului în graiurile moldovenești[13], iar forma *tyam<ă>* („cheamă") să reflecte o rostire transilvăneană, păstrată în vorbirea unor „ungureni" stabiliți în Moldova.

În ceea ce privește ortografia fragmentelor românești identificate în *Speculum Ordinis*, remarcăm predominanța formelor care trimit spre modelul ortografic german. Ne referim în primul rând la frecvența deosebită a grafemelor *ß* (*ajeßt, jeßte, neßcut, ßau*), *sch* (*schi „și"*) sau *w* (*tew, wej, wiaça*), net superioară utilizării unor grafeme

[13] Cf. *Tratat de dialectologie românească,* coordonator Valeriu Rusu, Scrisul Românesc, Craiova, 1984, p. 226. Vezi și *Graiuri românești din Basarabia, Transnistria, nordul Bucovinei și nordul Maramureșului. Texte dialectale și glosar,* f. e., București, 2000, p. 515 (Glosar, s.v. *și*).

prezente și în alte texte alcătuite în spațiul catolic. Avem acum în vedere grafeme utilizate, în proporții diferite, în multe dintre textele scrise sau tipărite cu litere latine în epocă, considerate însă a fi specifice scrisului maghiar: *c* pentru /ț/ (*ciy*), *cz* pentru /č/ (*katoliczaske*), *sz* pentru /s/ (*szingur*) sau scrisului italienesc, respectiv latinesc: *ci* sau *cy* pentru /č/ (*cieriuluj*, *cye cyeri*), respectiv *u* pentru /v/ (*inuiere*, *szuint*).

4. Cine a scris însă pasajele românești din manuscrisul întocmit după Sinodul de la Cotnari și care este proveniența acestora?

După cum arată ductul literelor utilizate în coloana românească din capitolul *De baptismo* (vezi planșele I–V), copistul acestor fragmente de text nu a fost nici Bartolomeo Bassetti, nici Paulus Bellinus, alcătuitorii cunoscuți ai manuscrisului intitulat *Speculum Ordinis.*

Vor fi fost scrise aceste fragmente de Georgius Grossul, parohul din Baia, singurul participant la Sinodul de la Cotnari care avea nume românesc și care, foarte probabil, cunoștea și utiliza în timpul slujbei nu doar româna, ci și germana? (În Baia exista o comunitate numeroasă de catolici de etnie germană.) Nu este exclus, mai ales că influența sistemului ortografic german, anterior relevată, concordă cu felul în care este consemnat numele lui Georgius Grossul (anume Georg Gross) în unele documente ale vremii.

În ceea ce privește proveniența traducerilor românești pentru întrebările, respectiv pentru răspunsurile de la botez și pentru *Crez*, constatarea că *Speculum Ordinis* este textul despre care se știe că a intodus ritualul roman al botezului în practica slujbei catolice moldovenești ar trebui să permită un singur răspuns: pasajele românești în discuție au fost traduse special pentru textul convenit la Cotnari, în 16 octombrie, validat apoi la Iași, în 24 noiembrie 1642. Iar noutatea acestei schimbări a ritualului catolic de botezare a copiilor a fost menționată, ca fapt demn de remarcat, încă în 1643, chiar de către Vasile Lupu. Referindu-se la activitatea lui Bartolomeo Bassetti și menționând explicit textul adoptat sub coordonarea misionarului italian în cadrul Sinodului organizat la Cotnari, Domnul Moldovei nota într-o scrisoare trimisă conducerii Congregației De Propaganda Fide: „Questo padre [...] ha composto un libro di constitutioni fatte nel synodo, nel qual ha portato tutto il Rituale Romano, [...] aggiongendo l'interrogationi nel battesimo in lingua valaca [...]”[14].

Transcrierea de altă mână și, în cazul primelor întrebări, respectiv răspunsuri la botez, adăugarea coloanei românești, inițial omise, pe pagina următoare a manuscrisului (vezi planșele I și II) sugerează ipoteza că traducerile românești cuprinse în *Speculum Ordinis* ar fi avut totuși la bază un text anterior, cunoscut catolicilor din Moldova.

Ar putea fi acest text catehismul tradus în limba română pentru uzul catolicilor moldoveni, despre care chiar Bartolomeo Bassetti scria, în 15 februarie 1641, că urma să fie imprimat la Iași: „È venuto lo stampatore in Jassi, dall' quale i scismatici fanno stampare diverse cose, e particolarmente l'Evangelii in questa lingua vallacha, nella medesima lingua farò stampare un Chatechismo per questi catholici [...]”[15].

[14] Preluăm pasaje din traducerea italiană a scrisorii, publicate în Antal Molnár, *vol. cit.*, p. 313.
[15] Vezi *Ibidem*, p. 254.

5. În *Speculum Ordinis*, text care cuprinde hotărârile adoptate în cadrul Sinodului desfășurat la Cotnari, în toamna anului 1642, sunt păstrate deci mai multe fragmente românești, reprezentând traducerea întrebărilor, respectiv a răspunsurilor la botez și a *Crezului.* Scrise cu litere latine sub influența modelului ortografic german, aceste fragmente constituie prima încercare cunoscută de introducere a ritualului roman în practica bisericilor catolice din Moldova. Ele reprezintă totodată a doua dovadă de utilizare a literelor latinești în spațiul literar moldovenesc, după versiunea *Rugăciunii domnești*, transcrisă de Luca Stroici (în 1593).

BIBLIOGRAFIE

******* *Crestomația limbii române vechi,* volumul I *(1521–1639)*, ediția a II-a, revizuită și adăugită de Liliana Agache, Alexandru Mareș, Cristinel Sava, Maria Stanciu Istrate și Emanuela Timotin, coordonator Alexandru Mareș, Editura Academiei Române, București, 2016.

******* *Graiuri românești din Basarabia, Transnistria, nordul Bucovinei și nordul Maramureșului. Texte dialectale și glosar,* f. e., București, 2000.

******* *Sinodul de la Iași (1642–2002)*, în „Teologia și viața", s.n., XXII, 2002, nr. 9–12, p. 24–69.

*** *Tratat de dialectologie românească,* coordonator Valeriu Rusu, Scrisul Românesc, Craiova, 1984.

Fabian Doboș, *Sinodul de la Cotnari – 6 noiembrie 1642*, în „Dialog teologic", V, 2003, nr. 11, p. 109–116.

B. P. Hasdeu, *Studii de lingvistică și filologie,* I–II, ediție de Grigore Brâncuș, Editura Minerva, București, 1988.

Antal Molnár, *Catholic confesinolization in Early Modern Moldavia. The Synod of Cotnari and the* ***Speculum Ordinis*** *of Bartolomeo Bassetti OFMConv. (1642),* Libreria Editrice Vaticana, <2025>.

ROMANIAN FRAGMENTS WRITTEN IN THE LATIN SCRIPT
IN *SPECULUM ORDINIS* (1642)

(*Abstract*)

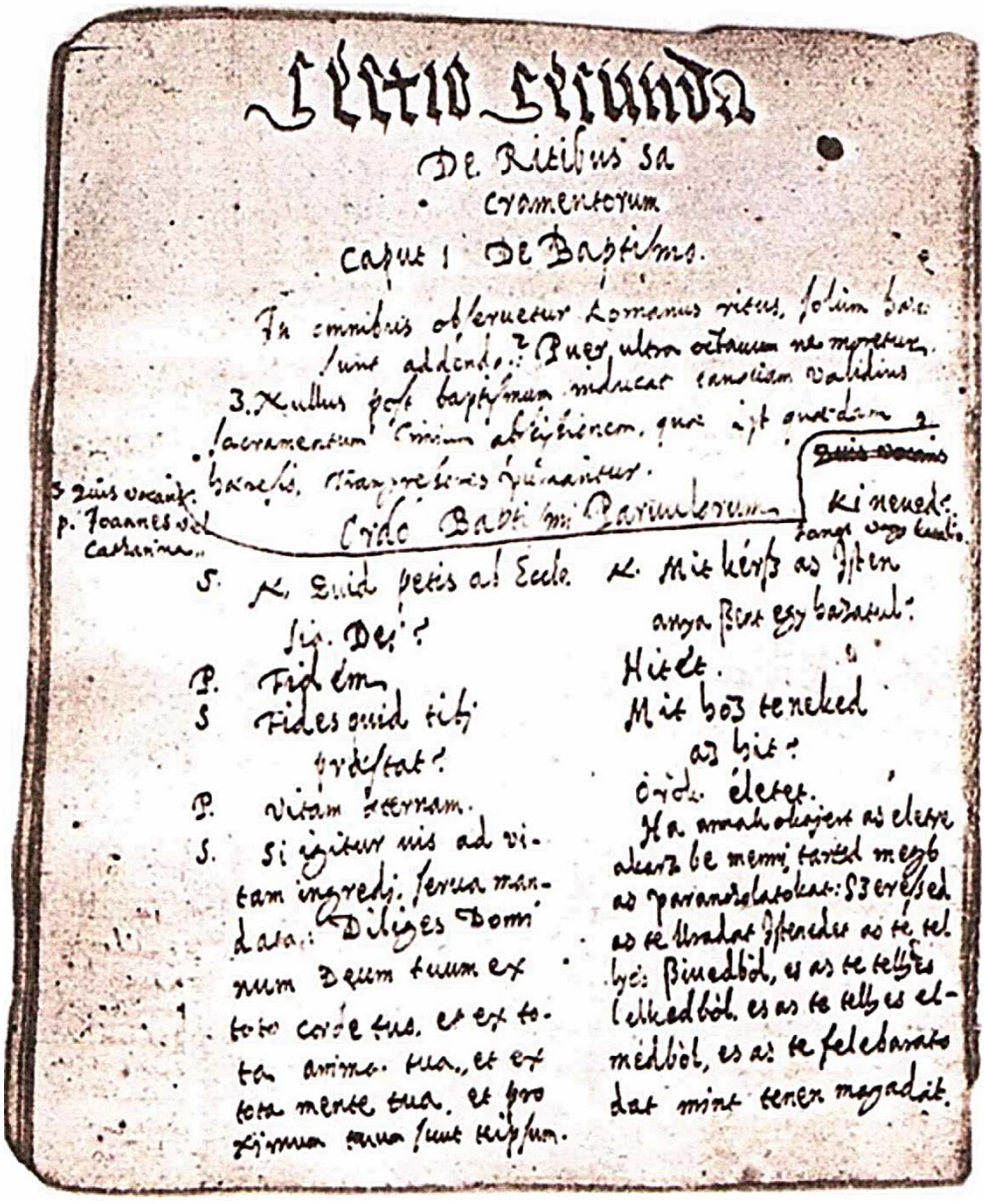
Speculum Ordinis, a record of the resolutions adopted by the Synod convened at Cotnari in the autumn of 1642, preserves several Romanian-language fragments written in the Latin script. These consist of Romanian translations of the Creed and of the baptismal interrogatories and responses, representing the earliest known attempt to introduce the Roman rite into the liturgical practice of the Catholic churches of Moldavia. Rendered in the Latin script according to an orthographic system based predominantly on German conventions, these texts also constitute the second documented attestation of the use of the Latin alphabet in Moldavian Romanian literary writing, following the transcription of the Lord's Prayer by Luca Stroici in 1583.

Cuvinte-cheie: istoria limbii române literare, istoria scrisului literar românesc, scrisul cu litere latine, texte de inspirație catolică, misionari italieni.

Keywords: history of the Romanian literary language; history of Romanian literary writing; Latin-script Romanian texts; Catholic-inspired texts; Italian missionaries.

ACADEMIA ROMÂNĂ
Bucureşti, Calea Victoriei, nr. 125
gheorghe.chivu@gmail.com

ANEXE

Liber secundus

De Ritibus Sacramentorum

Caput 1 De Baptismo.

In omnibus obseruetur Romanus ritus, olim hic fuit addendo: 2 Puer, ultra octauum ne moretur.
3. Nullus post baptismum moueat cunctum validus sacramentum Crismatis abiciendum, quod ipse quondam
baptismi. Transgressores puniantur.

3 Quis credis? p. Joannes vel Catharina.

Credo Baptismi Parvulorum

Quis decimo
Ki nevedre
Sanga ego credo.

S. K. Quid petis ad Eccle. sig. Dei?
K. Mit kérsz az Istentől?

P. Fidem.
Hitet.

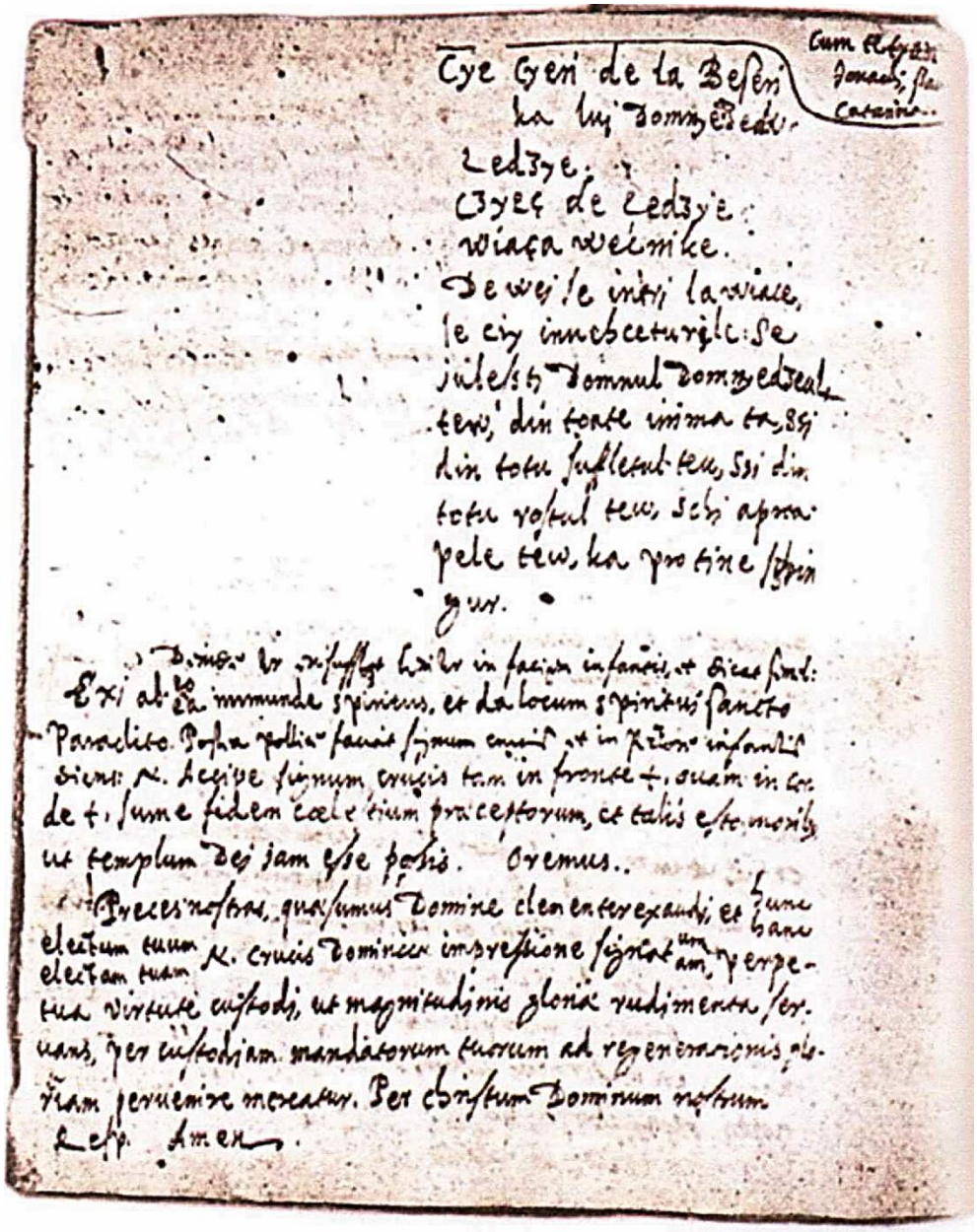
S. Fides quid tibi præstat?
Mit hoz teneked az hit?

P. Vitam æternam.
Örök életet.

S. Si igitur vis ad vitam ingredi, serua mandata: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota mente tua, et proximum tuum sicut teipsum.

Ha annak akarsz az életre adnia be menni tartsd meg az parancsolatokat: Szeressed az te Uradat Istenedet az te telhyed: Minedből, es az te telhes elmedből, es az te felebarátodat mint tenen magadat.

Planșa I

Cum Rugați Domnedzeu, fra Catavine..

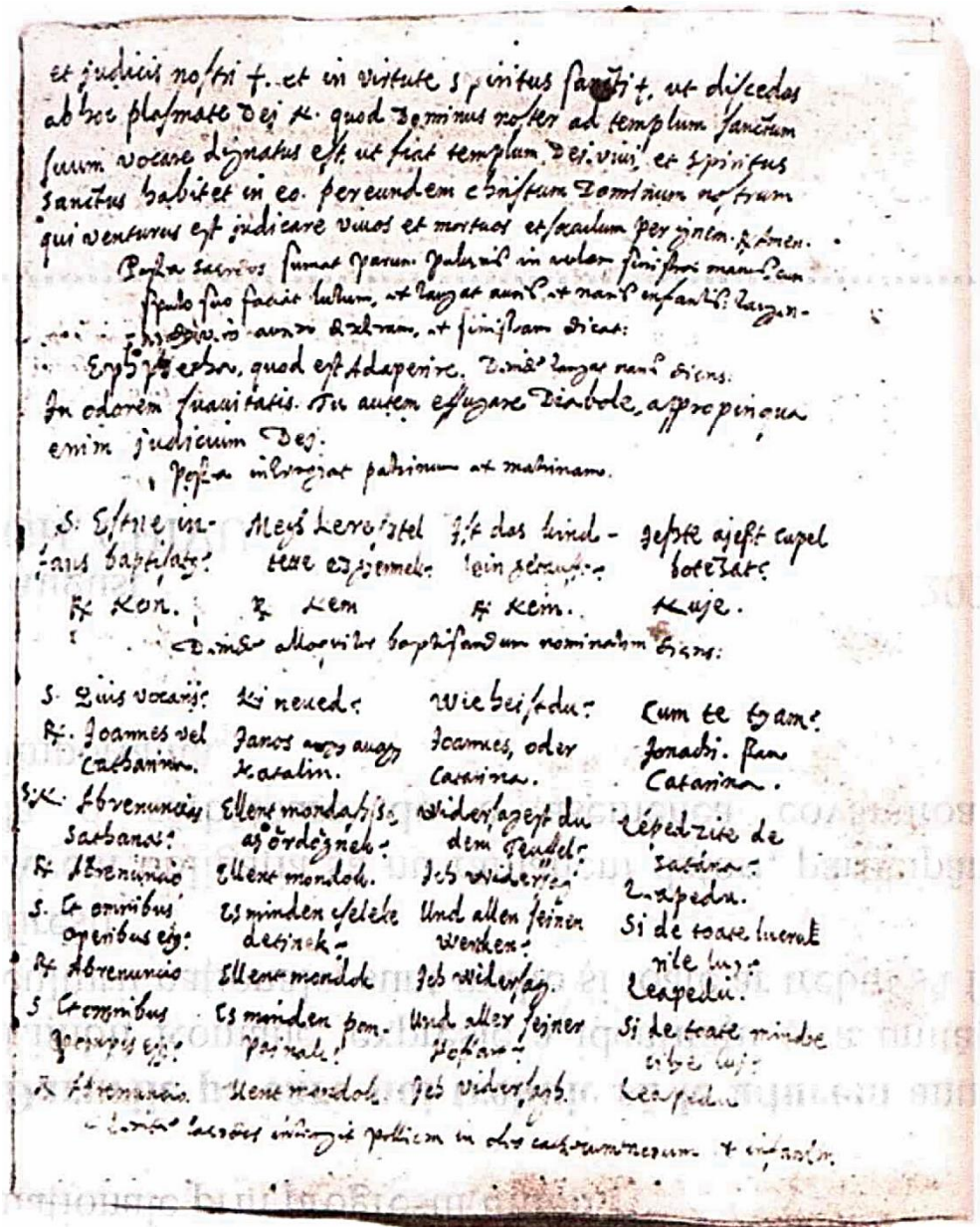
Cye Gen de la Beșeri
ka lui Domnedzeu.

Ledzye.
Cyec de Ledzye
viața veșnike.
De veți le inți la viață,
le ciy înnebceturile: Se
iubești Domnul Domnedzeal
tew, din toate inima ta, și
din tot sufletul tew, și din
tot votul tew, și pi apro
pele tew, ka pre tine știn
gur.

Dominus dr insufflavit in faciem eius spiritum, et dicit ei: Exi abea immunde spiritus, et da locum spiritui sancto Paraclito. Postea pollicem faciat signum crucis in fronte, et in pectore infantis dicens: N. accipe signum crucis tam in fronte, quam in corde, sume fidem celestium preceptorum, et talis este moribus ut templum dei iam esse possis. Oremus.

Preces nostras, quesumus Domine clementer exaudi, et hunc electum tuum N. crucis Dominice impressione signatum, perpetua virtute custodi, ut magnitudinis gloriæ rudimenta, servando, per custodiam mandatorum tuorum ad regenerationis gloriam perducere mereatur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Planșa II

et judicii nostri ℣. et in virtute spiritus sancti ℣. ut discedas
ab hoc plasmate dei ℟. quod dominus noster ad templum sanctum
suum vocare dignatus est ut fiat templum dei vivi et spiritus
sanctus habitet in eo. per eundem christum dominum nostrum
qui venturus est judicare vivos et mortuos et seculum per ignem. ℟ Amen.
Postea sacerdos sumat sanum salem in sinistram manum
sculo suo faciat lutum, et tangat aures et nares infantis tangen-
do dicat: Ephpheta, quod est adaperire. Dum tangit nares dicens.
In odorem suavitatis. Tu autem effugare diabole, appropinqua
enim judicium dei.
Postea inungat pectorem et manum.

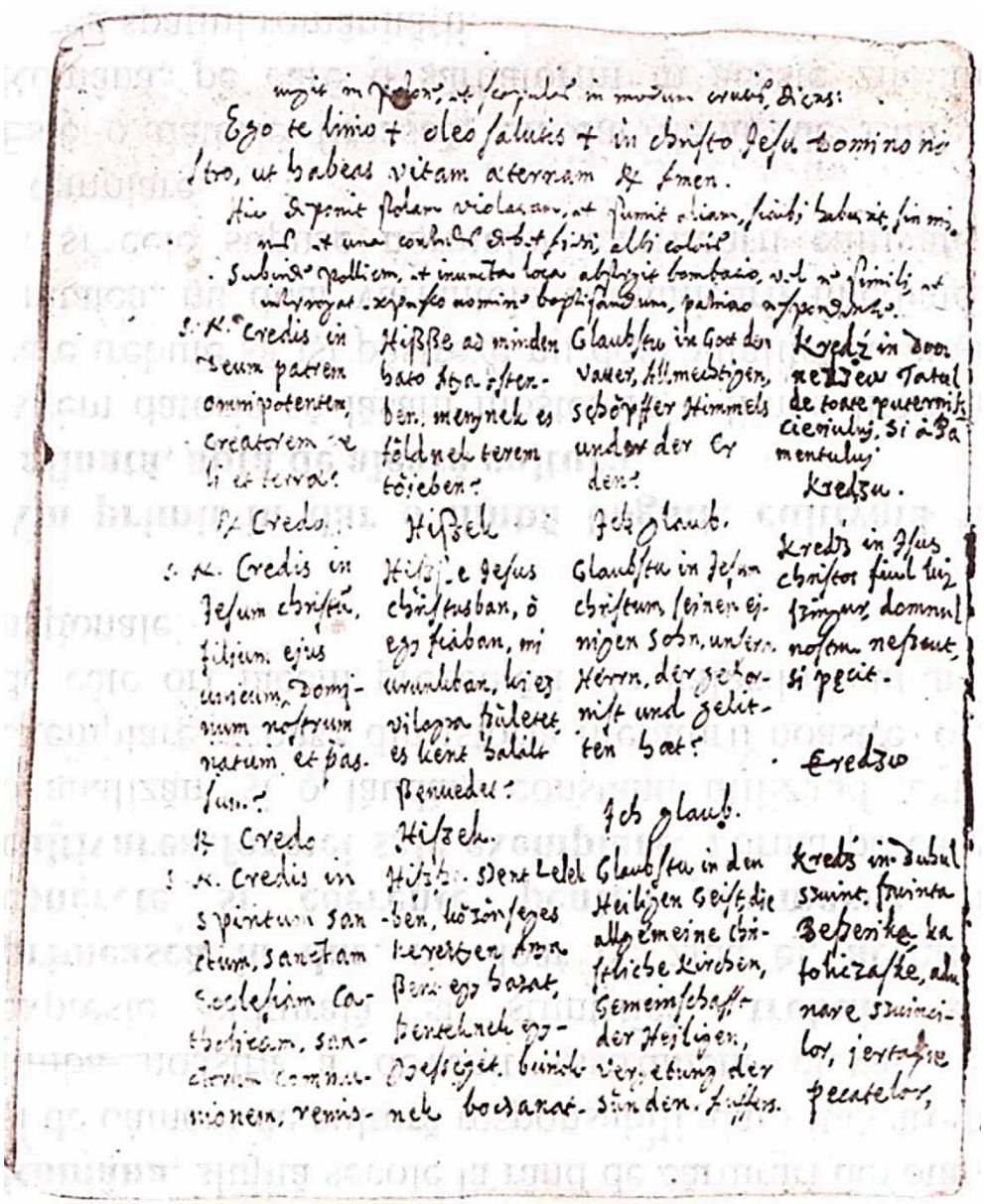
S. Ephfe in-	Mejs Leroztel	℣ß das hind-	Jeßte ajeßt capel
fans baptizatus	tette ejßemek	lein getaufet	botezatu
℟ Kon.	℟ Kem	℟ Kein.	Kuje.

Dum autem baptizandum nominabit dicens:

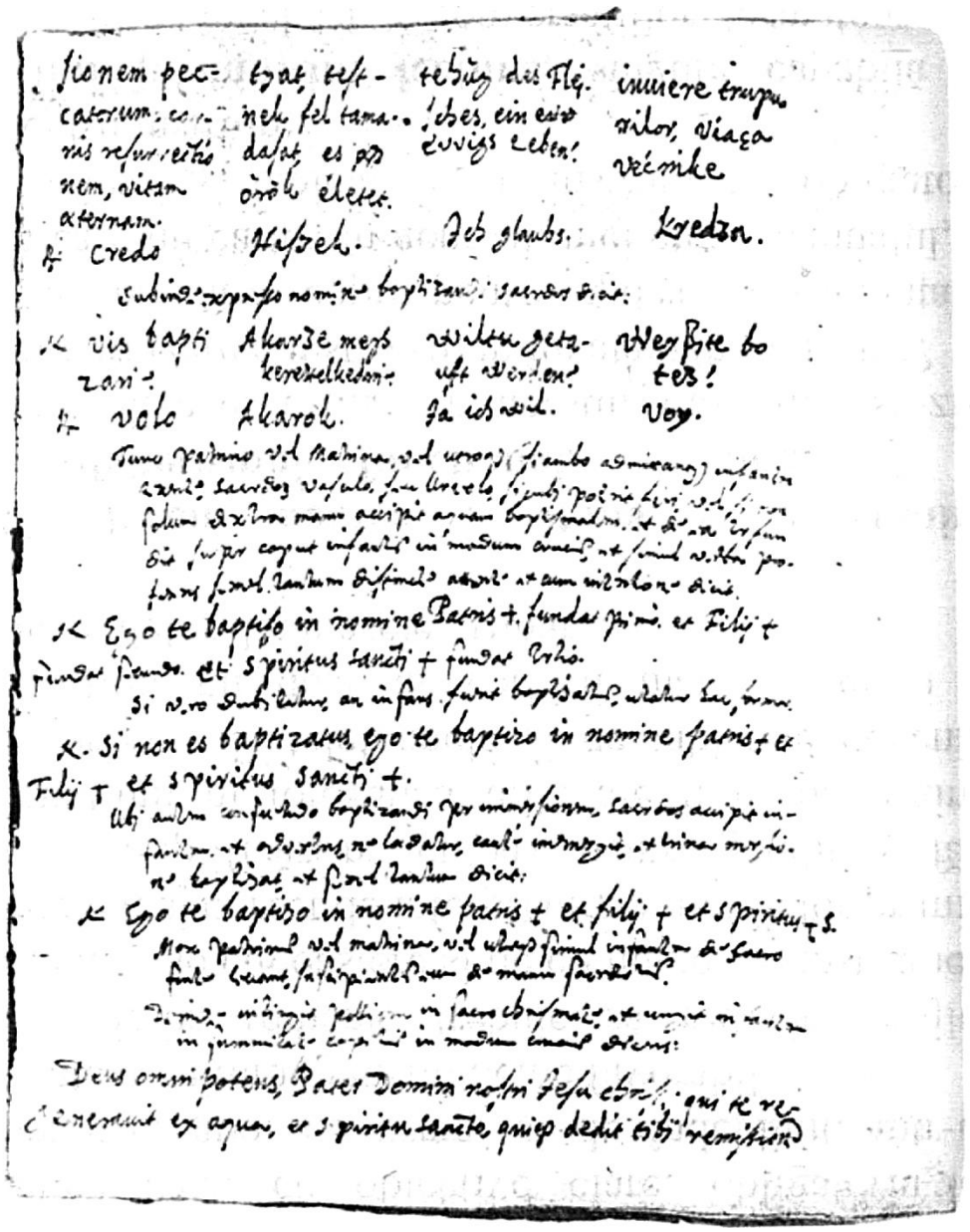
S. Quis vocatur	Ki neved	Wie heißet du	Cum te cheamă
℟. Joannes vel	Janos avv anagy	Joannes, oder	Jonadi. sau
Catharina.	Katalin.	Catarina.	Catarina.
℣. Abrenuncias	Ellene mondasz	Widersagest du	Lepedzite de
Sathanae	az ördögnek	dem Teufel	Satana
℟ Abrenuncio	Ellene mondok.	Ich widersage	Lapedu.
S. Et omnibus	Es minden cselek	Und allen seinen	Si de toate lucrurile
operibus ejus	dezinek	Werken	rele lui
℟ Abrenuncio	Ellene mondok	Ich widersage.	Lepedu.
S Et omnibus	Es minden pom-	Und aller seiner	Si de toate mindre
pompis ejus	painak	Hoffart	tirbe lui
℟ Abrenuncio.	Ellene mondok	Ich widersage	Lepedu

Dum autem infans inungit pectum in modum crucem et dicat.

Planșa III

Planșa IV

Plansa V